

Från redaktionen

Tänk dig att du en morgon vaknar och inte minns något. Alla dina tidigare erfarenheter, både de goda och de dåliga, är borta. Du vet inte varifrån du kommer och ännu mindre vart du är på väg. Du har ingen identitet för du har inget minne. Nog skulle du bli förvirrad.

Historia är vårt förlängda minne. Därför är utforskande och kännedom om historien nödvändig för att vi skall finna vår identitet. Att kvinnor haft svårt att finna sin identitet hänger nära samman med att de länge varit

osynliga i historien och att kvinnorna ansetts vara 'historielösa'.

Den traditionella historieskrivningen har inte kunnat ge kvinnorna en identitet. Den handlade ju huvudsakligen om den organiserade makten, som alltid sett till att väl dokumentera sina insatser för eftervärlden. Den var historia om stater, kungar, statsmän, krig, ämbetsverk, handel, ekonomi och industrins triumftåg. I den historieskrivningen rymdes knappast ens allmogen, även om den till exempel i Sverige ännu på

1800-talet utgjorde omkring 95% av befolkningen. Att kvinnorna inte fanns med i denna historieskrivning, bortsett från några lysande undantag, är inget att förvånas över.

Med det växande intresset för socialhistoria har i Sverige sedan några årtionden tillbaka andra grupper börjat inta sin plats i historieböcker, visserligen till en början som en stor könlös massa i historiska processer. Först intresserade man sig för demografi och sociala rörelser. Sedan har ämnesområden som vardagslivets och arbetarklassens historia blivit aktuella undersökningsobjekt. Man studerade först födelsetal, dödstal, inflyttning, fertilitet, nuptialitet osv. Dessa abstrakta begrepp tog småningom formen av människor av kött och blod, men då oftast som män: manliga arbetare, utflyttare, familjebildare och medborgare. Kvinnor förblev utanför och betraktades ibland som historielösa, dvs kvinnors liv ansågs utspela sig i 'naturliga' cykler som födelse, giftermål, barnafödande, barnuppfostran och död. Kvinnoliv räknades inte till historiens drivkrafter utan sågs som en oberoende variabel eller naturresurs, en historiesyn som stadfäst att mansdominansen i grunden har sitt berättigande av naturen, av biologin.

På sikt har inriktningen mot socialhistoria bidragit till att lyfta fram kvinnors liv och insatser, eftersom den vänt uppmärksamheten mot de områden kvinnor främst varit verksamma. Men uppsvinget i kvinnorörelsen och den växande medvetenheten om det historiskt föränderliga i kvinnors roll och villkor har också varit en förutsättning för den nya kritiska kvinnoforskningen. En historisk medvetenhet behövs för en rörelse som vill förändra samhället. Våra roller och villkor är inte biologiskt givna utan en följd av långa historiska processer.

Vi som arbetat med detta nummer representerar flera olika ämnen, nämligen ekonomisk historia, etnologi, historia och idéhistoria. Vi alla forskar om människor och människors villkor i det förflutna. Till vardags samlas vi då och då kring ett kvinnohistoriskt problem. Vi tror att kvinnohistoriska forskningsresultat kommer att få en större genomslagskraft än vad som nu är fallet, om vi arbetar över ämnesgränserna.

I det här numret har vi velat visa dels hur kvinnoforskningen kan påverka historievetenskaperna, dels ge några inblickar i pågående forskning rörande historisk föränderlighet i idéer och lagstiftning, som gäller relationen mellan män och kvinnor, manligt och kvinnligt.

I den första artikeln *Att sätta in kvinnohistorien i historien*, ger Elizabeth Fox-Genovese en kommenterad överblick över främst anglosaxisk forskning om kvinnor i historien. Hon redogör för olika sätt att se på det sociala könets betydelse. Räcker det med att man kompletterar den existerande kunskapen med fakta om kvinnors historia? Fox-Genovese hävdar att konsekvenserna av könsuppdelningen är större än så. Om könsuppdelningen tas som en teoretisk kategori i historieskrivningen, kommer den att ändra på vår historieuppfattning och vår syn på mänsklig utveckling. Kanske var renässansen ingen renässans, upplysningstiden ingen upplysningstid för kvinnorna. Vad innebär dessa perioder då? Och vad beror växlingarna i kvinnornas ställning på egentligen?

Elsy Wennström tar i sin artikel *Särart och jämlikhet — några idéhistoriska reflexioner* upp det dualistiska tänkandet, som genom historien fått legitimeras uppdelningen mellan könen. Hon diskuterar också de problem, som detta innebar för den liberala jämlikhetsideologin och individbegreppet. Hur kan man motivera att halva mänskligheten är underordnad den andra halvan — samtidigt som man hävdar individernas suveränitet och jämlikhet? Elsy Wennström tar upp den internationella debatten, medan Gunhild Kyle i sin artikel *Geijer, liberalismen och kvinnornas medborgarrätt* ser på en svensk representant för samma problem, nämligen Erik Gustaf Geijer.

Marja Taussi Sjöberg skriver i sin artikel *Att skiljas är att dö en smula* om skilsmässor i Norrland under senare hälften av 1800-talet. Det finns fortfarande många outnyttjade källor till kunskap om människors vardagsliv, som ger oss nya inblickar i relationer mellan man och kvinna, centralt och lokalt samhälle, makt och icke-makt.

Temaredaktionen